

ชื่อวิทยานิพนธ์	: การประยุกต์คำสอนเรื่องการรักษาโรคในพระพุทธศาสนาสำหรับใช้ใน ชีวิตประจำวัน
ผู้วิจัย	: พระครูสมุห์จักรกฤษณ์ ปญฺญาวโร (ปิยโสภา)
ปริญญา	: พุทธศาสตรมหาบัณฑิต (พระพุทธศาสนา)
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์	: พระครูสิริสุตานุยุต, ดร. พธ.บ. (บริหารการศึกษา), กศ.ม. (บริหารการศึกษา), พธ.ด. (พระพุทธศาสนา) : พระอธิการสมนึก จรโณ, ดร. พธ.บ. (พระพุทธศาสนา), ศน.ม. (พุทธศาสตรศึกษา), ศน.ด. (พุทธศาสตรศึกษา)
วันสำเร็จการศึกษา	: ๒๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑

บทคัดย่อ

วิทยานิพนธ์เรื่อง “การประยุกต์คำสอนเรื่องการรักษาโรคในพระพุทธศาสนาสำหรับใช้ใน
ชีวิตประจำวัน” มีวัตถุประสงค์ในการศึกษาคือ ๑) เพื่อศึกษาคำสอนเรื่องโรคในพระพุทธศาสนา ๒)
เพื่อศึกษาคำสอนเรื่องการรักษาโรคที่ปรากฏในพระพุทธศาสนา และ ๓) เพื่อประยุกต์คำสอนเรื่อง
การรักษาโรคในพระพุทธศาสนาสำหรับใช้ในชีวิตประจำวัน

ผลการศึกษาพบว่า โรคและความเจ็บป่วยเป็นสิ่งที่เกี่ยวเนื่องกัน มาจากรากศัพท์ภาษา
บาลีว่า รุช แปลว่า เสียบแต่ง มี ๒ ประเภท คือ โรคทางกาย (กายิกโรค) และโรคทางใจ (เจตสิกโรค)
โรคทางกายทั้งหมดมีสมุฏฐานการเกิดโรคมมาจาก ธาตุ อุตุ อายุ สัตว์ วิธี อาหาร จิต และกรรม รวมทั้ง
ความร้อน ความหิว ความกระหาย การไม่รู้จักประมาณในการบริโภค และการถูกทำร้าย ส่วนสาเหตุ
ของการเกิดโรคทางใจ คือ ความโลภ ความโกรธและความหลง

ในพระไตรปิฎกกล่าวถึงวิธีการรักษาโรคทางกายไว้ ๕ กลุ่ม คือ การรักษาโรคโดยใช้
สมุนไพร การรักษาโรคโดยหลักโภชนปฏิบัติ การรักษาโรคโดยวิธีการทางการแพทย์ การรักษาโรคโดยใช้
ธรรมะ และการรักษาโรคโดยวิธีการอื่นๆ เช่น การใช้สัจกิริยา การสร้างกุศลกรรม เป็นต้น ส่วนการ
รักษาโรคทางใจนั้นใช้หลักความพอเพียง พรหมวิหาร และการพัฒนาจิต

การประยุกต์แนวทางการรักษาโรคที่ปรากฏในพระไตรปิฎกในชีวิตประจำวัน สามารถ
ประยุกต์ได้ ๔ แนวทาง คือ ๑) การประยุกต์หลักนิยาม ๕ เพื่อการรักษาโรค คือ การทำความเข้าใจ
กับลักษณะธรรมดาของสรรพ และปรับตัวให้เข้ากับลักษณะธรรมดาของสรรพสิ่งเหล่านั้น ๒) การ
ประยุกต์ใช้หลักโภชนมัตตัญญูตาในการรักษาโรค คือ การบริโภคอาหารที่ดีมีประโยชน์ พิจารณา
อาหารก่อนรับประทาน เพื่อให้มีสติในการบริโภค ไม่กินแบบมัวเมา หลงใหลในรสชาติของอาหารจน
ทำให้เกินพอดี ๓) การประยุกต์ใช้หลักบริหารกายในการรักษาโรค คือ การประยุกต์การบริหาร
อิริยาบถทั้ง ๔ ให้มีความสมดุล การออกกำลังกาย การสัมผัสพื้นดิน นอกจากนี้ยังรวมถึงการดูแล
ความสะอาดของร่างกายและที่พักอาศัยด้วย ๔) การประยุกต์หลักการทำให้เกิดความเหมาะสมในสัปป

ปาเยทั้ง ๗ และ ๕) การประยุกต์หลักภาวนา ๔ เพื่อฝึกฝน อบรมพัฒนาร่างกายให้แข็งแรง และทำ
จิตใจให้มีปัญญานำมาพัฒนาชีวิตให้มีความสุข